

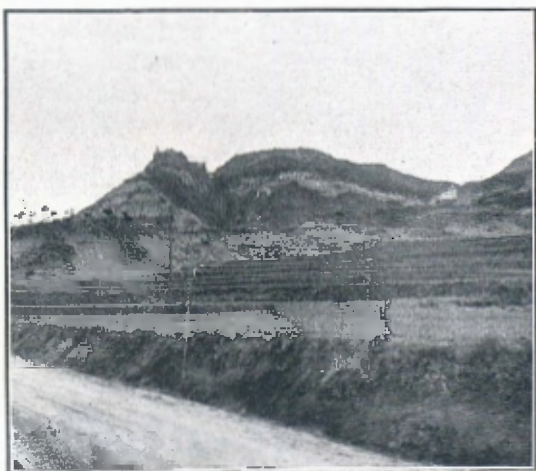
Butlletí

del

Centre Excursionista de Catalunya

EL CASTELL DE CENTELLES*

ESTUDI GRÁFIC I NOTA DESCRIPTIVA

VISTA GENERAL DEL CASTELL

EL Castell de Centelles, nomenat també *de Sant Martí*, en el partit judicial de Vic, terme municipal de Sant Martí de Centelles, se troba al cim d'un turó que s'aixeca 200 metres sobre la carretera que'l volta (carretera de Centelles a Sant Feliu de Codines), a 339 sobre'l nivell de l'estació de Centelles (en el ferro-carril de

Barcelona a Sant Joan de les Abadesses) i a 845 sobre'l de la mar. Des d'ell se domina un extens panorama, limitat per la part de Pirineus compresa entre'l Puigmal i el Canigó, i pel Montseny; destacant-se la ciutat de Vic en mig sa formosa plana.

D'aquest castell, que dista de l'estació de Centelles uns cinc quarts d'hora, poc ens en diuen els documents. Quelcom ens en proporciona la tradició; però quin valor podem donar-li? Dit castell, sens dubte, ha pertangut sempre als mateixos senyors, els comtes

* Treball premiat en el Concours d'Arquitectura.

de Centelles, que estenien llur jurisdicció als pobles de Balenyà, Berti, Sant Martí de Centelles i Valldeneu; família nobiliària cèlebre en tot temps de l'història de Catalunya i famosa per ses rivalitats amb els Cruilles; títol que posseeix avui D. Manel de Llanza i Pignatelli d'Aragó, duc de Solferino, comte de Centelles, baró de Casetes, etc.

Caixa del Dr. Salvany

MURALLA I MARLETS

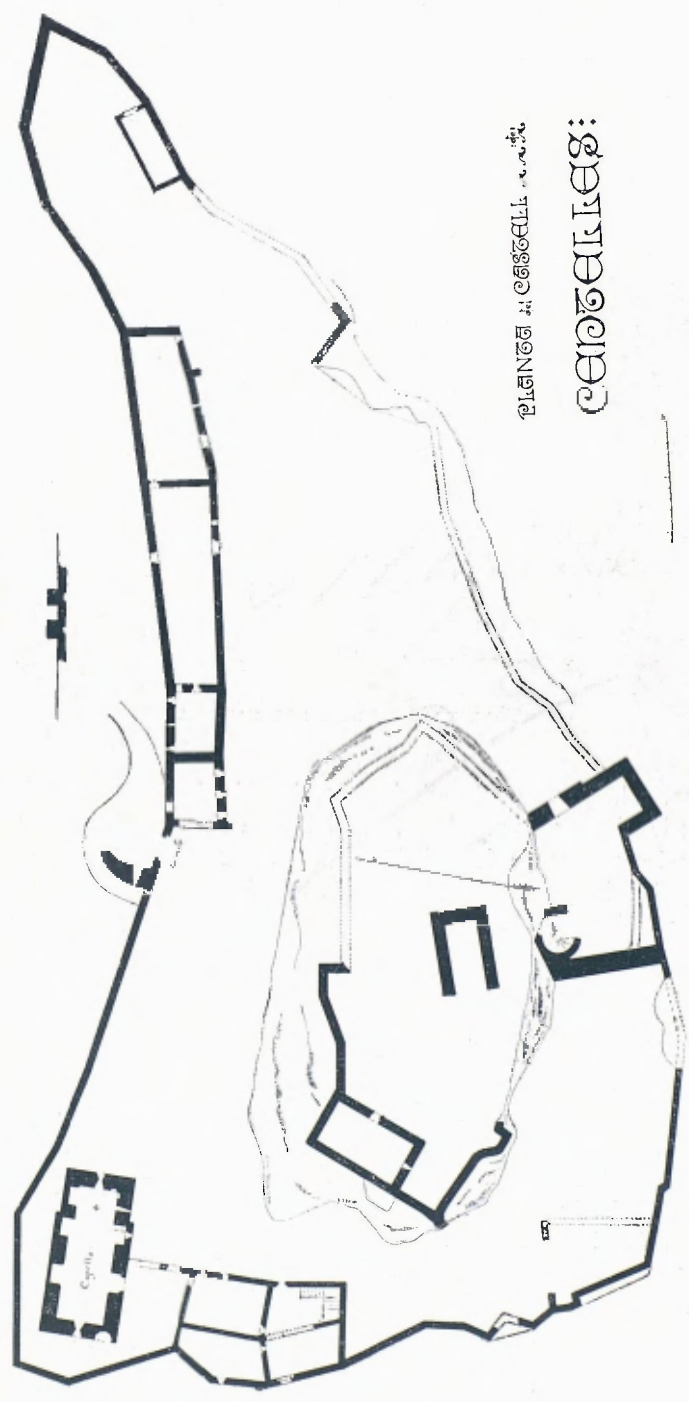
Segons la tradició, aquest castell era dels alarbs. Devia ésser, en tot cas, una construcció anterior en el mateix lloc, puix l'actual, en sa part més antiga, és obra posterior al segle x, època en que'ls alarbs ja no podien estendre les llurs correrries, ni menys llur dominació, per aquests indrets. Fou assetjat per Ludovic Pius, qui se n'apoderà valent-se d'una estratagema, de la qual sembla deduir-se el seu nom. (Salarich: *Guía cicerone de Barcelona a Vich*, 1877.)

El castell fou abandonat, a principis del segle XVIII, pels seus senyorials moradors, els quals traslladaren llur estada a la casa-palau que avui els serveix per estiuejar, a l'interior de la vila de Centelles; casa començada en el segle XVII, no acabada encara en son interior, i en el frontis de la qual se destaca l'escut dels nobles propietaris.

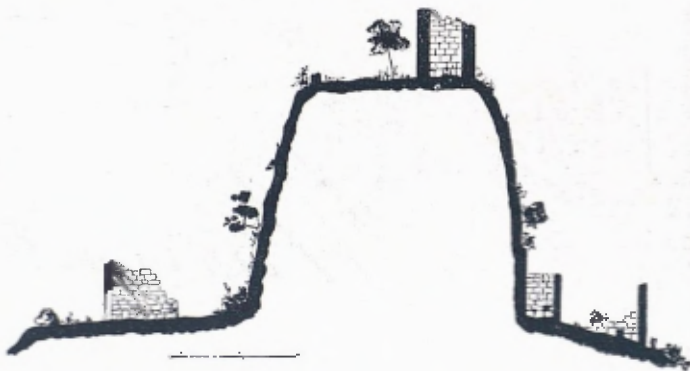
Les ruïnes del castell de Centelles foren visitades, entre molts altres, en 1878, per l'actual president del CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA, D. César August Torras, qui ens en ha deixat ses impressions en les *Memories de l'Associació Catalanista d'Excursions científiques* (volum II), i en 1882 pels Srs. Geniclara i Rusiñol, que

புதினத்தின் மையப்பகுதி

கோட்டையின்

ho feren en el butlletí *L'Excursionista*. L'última visita va tenir lloc en 1911. En aquest transcurs, ¡quantes meravelles n'han desaparegut a conseqüència de la barbaria del temps i dels homes! ¿Què s'han fet, els mosaics blaus de la capella? Què, la casa dels guardians? ¿Què, les portes de fusta i ferro de la casa dita del masover? Què, de la casa nomenada del moro? No ho sabem. El retaule gòtic i l'imatge de la Mare de Déu els trobareu, arrimat i polsós el primer, vestida la

TALL TRANSVERSAL DEL CASTELL

segona, a la parroquial església del veí poble de Sant Martí de Centelles; les lloses dels sepulcres, en el Museu Episcopal de Vic; però enlloc les portes de ferro i l'espadaña.

Què és lo que queda del castell? Després de penosa costa, passant pel sot del castell o per Codinamala, se troba un vell pont que era en altres temps l'únic pas que conduïa a la serra de Berti. A pocs metres se troba la romànica i baixa porta orlada amb l'escut dels lleons i els rombes, defensada per una circular i enderrocada torre. Dins del castell, i en el centre, se veu una alta roca, al cim de la qual hi ha restes d'un reducte i de la torre de l'homenatge. A la dreta, i davant del setè marlet, hi ha la capella romànica de la Mare de Déu. Es baixa de sostre, i els seus murs són de sis pams i mig de gruix. Conté lloc per a dos altars a l'esquerra i per a un a la dreta, de cinc pams i mig de fons; el darrer amb una finestra. L'entrada a la capella és al costat dret. La porta és baixa i de mig punt; l'absis rectangular, amb una finestra al costat de l'epístola.

Al costat de ponent se veuen restes de diverses cambres. A la banda de mig-dia hi ha la casa del moro, la qual no té sortida per aquella

ENTRADA AL CASTELL

PORTA I TORRE AL NORD

part, a pesar de mancar-li dues parets, puix la voreja el precipici. La porta de dita casa que mira a llevant és estreta i baixa, observant-se en el frontis diverses aspitlleres en forma de creu: una en el pis baix, i tres en el següent. Les dues parets de la casa del moro

INTERIOR DE LA CAPELLA

arrenquen de la penya central, de manera que pel costat nord aquesta li serveix de paret. A l'interior se veuen restes de l'escala de caragol que devia servir per pujar sobre la penya o montícol, últim lloc de defensa del castell.

En els costats del SE. i de llevant se conserven escasses restes de fortificació. A l'esquerra de l'entrada hi ha encara les parets de la casa que serví de

primer per al masover i després per a l'ermità del castell. Les finestres d'aquestes construccions, que són moltes, estan allindrades amb grans pedres, presentant, algunes, ornaments gòtics. L'escut dels Centelles se troba a la porta d'entrada i en algún altre lloc. Les muralles del castell són de sis pams de gruix, coronades de marlets de sis pams i mig d'ample, deixant entre ells un espai aproximat de cinc pams i mig; més baixes les del nord que les del NO., i presentant totes una aspitllera al mig. Pel costat NO. s'hi veu una finestra oberta en la muralla. Segons el Sr. Torras, a la part de fóra del precipici hi havia les presons del castell, a les quals s'arribava des de dalt; no havent-hi necessitat de paret a causa de l'important precipici existent.

Les muralles son construïdes amb petits carreus de pedra picada, presentant-se en conjunt l'aparell amb una perfecció de treball notable. Hi ha grans panys de paret amb llargs junts horitzontals. La porta d'entrada al castell és de punt rodó, adovellada amb llargues pedres. També presenten hermoses dovelles, acurada-

ment picades, les portes de la capella i la de les cambres del cantó nord.

Diverses finestres, a més de tenir el llindar de pedra treba-

CONSTRUCCIONS AL CANTÓ DE PONENT

llada, presenten els brancals formats amb grossos carreus molt ben escairats i l'antpit amb motlures.

És un dels castells de Catalunya que més sofrí la superbia de Felip V. D'aquella ferma fortalesa, sols ruïnes que impressionen i condolen avui resten, que encara ens parlen de sa imponent grandesa.*

J. DOMÈNECH MANSANA

---

* Nota redactada amb la col·laboració de D. Fèlix Duràn.

REFUGIS DE MONTANYA EN LA NOSTRA TERRA

UN CRITERI SÓBRES LA LLUR CONSTRUCCIÓ *

No's pot negar l'importància que revesteix aquesta qüestió per a l'excursionisme montanyenc, i especialment quan se tracta de les grans excursions o campanyes portades a cap a la regió de les altes montanyes, on la naturalesa té posat son interdicte a la vida humana, dificultant-la i fins fent-la impossible per la falta de recursos i per l'allunyament dels centres de població.

Es en aquest cas que les societats excursionistes han de fer sentir llur acció iniciadora amb l'erecció dels nomenats genèricament *refugis de montanya*.

Mes demostrada fàcilment la necessitat d'aquests, i el constituir una xarxa dels mateixos una de les tasques preferents de les societats esmentades, ja no és tant fàcil formular un criteri tancat sòbres com han d'ésser aquests refugis, puix la qüestió es presenta molt complexa en sí, ja que en ella intervenen i sense descendir a detalls, múltiples factors que fan variar en cada cas la resolució de l'assumpte, ensems que la forma d'intervenció per part de les societats promotores.

Així, doncs, si es pregunta com ha d'ésser un refugi de montanya, a la veritat, crec jo molt arriscat el contestar categòricament a tal pregunta, formulada en aquests termes; car suposo que no s'entendrà com a solució d'ella la relació vaga de les tals o quals condicions que han de reunir les dites construccions per satisfer l'objecte a que se les destina.

Mes, encara que concedim un simplista valor an aquesta contesta, ara pregunto jo : ¿pot deixar aquesta, per sí sola, resolta la qüestió en totes les seves fases? Segurament que no, i d'aquí que's presenti la necessitat de tractar-la baix tots els aspectes; tenint, naturalment, sempre present el fi únic que han d'omplir les construccions nomenades *refugis de montanya*, i amb l'objecte de prevenir, a les entitats creadores, de possibles fracassos.

Fetes aquestes consideracions generals, que poden servir com a justificants del fi amb que ha sigut escrit el present treball, pas-

* Comunicació llegida pel seu autor en el Primer Congrés Excursionista Català, celebrat a Lleida el 24 de juny del 1911.

sem a posar de manifest els variats aspectes de la qüestió que'ns ocupa.

Sens dubte que podrà classificar-se com a refugi de montanya, i fins, si es vol, omplirà l'objecte per al qual fou creat, una senzilla cova o bauma, ja natural, ja artificialment oberta a la penya.

En aquest tipus de refugi podem incloure la cova feta buidar, l'any 1883, per l'insigne comte Russell, en el vessant septentrional de la bretxa de Roland (massiç del Mont-Perdut, en els Alts Pireneus), a 2,800 metres sobre'l nivell de la mar i d'uns 18 metres cúbics de capacitat. Així també les grutes nomenades de Bellevue, situades a la montanya del Vignemale (una de les quals amida 3'10 metres de llargaria per 2'55 metres d'ample i poc més de 2 metres d'alçaria), manades fer per l'esmentat comte i a costa de grans penalitats, poden afegir-s'hi com a semblants.

Aquesta classe d'habitacions, de la mena de les troglodites, poden constituir un suficient refugi. En elles, que són indestructibles, se trobarà un complet aixopluc; i, si estàn degudament orientades, se gaudirà en llur interior d'una temperatura agradosa, per raó de la poca conductibilitat de la roca, i servaràn durant la nit part de l'escalfor amagatzemada durant el jorn.

Com diu el gran viatger l'esmentat Russell, han d'ésser aquests refugis la veritable mansió del montanyenc : allí, en el cor invulnerable i tebi de la montanya, se trobarà guardat de les inclemències de l'atmósfera, i podrà restablir les seves forces agotades. ¿Qui sab si els nostres avant-passats tingueren plena raó en l'establiment de llurs morades?

Un pas més enllà en l'art constructiu, i ens portarà a considerar els recintes, generalment de poca superfície, tancats per parets de pedra seca i arredossats a un penyal que'ls servirà de mur i fins de sostre. En ells hi haurà llurs porta, finestra, xameneia, i tal vegada també un pla inclinat per servir de llit. De tal classe poden esmentar-se el refugi manat construir pel comte Russell, l'any 1877, en el vessant meridional del Cilindre de Marboré (en l'esmentat massiç del Mont-Perdut), situat prop dels 3,000 metres d'altitud, i format per tres murs de 0'80 metres de gruix, que comprenen un espai de 25 metres quadrats tancat amb una porta de ferro. Es capaç per a 30 persones, i costà l'obra uns 1,100 francs.

Altres semblants són el nomenat *d'Arremoulit*, que's troba a la regió de la montanya del Balaitous (Alts Pireneus), construït, l'any

1886, per la secció del SO. del Club Alpí Francès; i la cabana coneguda per la Renclusa, situada en les nostres Montanyes Maleides (Maladeta), a una altitud de 2,225 metres.

Les construccions d'aquest tipus, malgrat llur enganyosa aparença, presenten defectes molt greus, essent el pitjor l'humitat que hi sol regnar gaire-bé sempre, i que, ajudada de la baixa temperatura, es converteix en glaç permanent i de molt difícil treure. Això fou lo que va fer inhabitable la susdita cabana d'Arremoulit, i que, tenint en compte aquest defecte, comú a totes les cabanes arredossades a la penya, obligà la Comissió de Refugis del Club Alpí Francès, presidida per MM. Guyard i Nerot, i assessorada per Mr. Wallot, a recomanar a les seccions de dita societat que no's deixessin enganyar per una falsa economia, i que no emprenguessin cap construcció que no's trobés completament aïllada per tots costats. En aquest sentit està redactat l'article setè del segon capítol del Reglament sòbres les cabanes, fet i reformat pel Club Alpí Suïç en 1886.

Tenint, doncs, en compte aquesta pràctica recomanació, ens trobem al davant del tipus de refugi o cabana completament aïllada, construïda de planta més o menys gran, amb ses parets de pedra seca i amb teulat. Tals són les cabanes que aixequen els nostres pastors a les regions Pireniques, cobertes amb fusta i gleva.

Aquest és el model corrent de refugi i el generalment adoptat per totes les entitats excursionistes de l'estranger, arribant a comptar-se'n més de 300 repartits per tot el territori suïç. Llur edificació resulta econòmica; i si el lloc ha sigut ben escollit, en un terreny enlairat i sec, se veuen lliures de l'humitat, contribuint-hi l'airejament de llurs parets. La coberta de fusta ofereix material apropiat per a en cas de foc; lo qual, ajudat de la composició deslligada dels murs, fa que, en un accident d'aquests, se vegin fàcilment destruïdes.

Per remeiar aquest defecte i donar-los fàcilment un caràcter més permanent de solidesa i incombustibilitat, el Club Alpí Francès adoptà el model de cabana completament construïda de mampos-tería, i coberta amb volta apuntada, amb el fi de suprimir tota encavallada de fusta. En aquest model podeu incloure-hi la cabana de la bretxa de Tucarroya (massiç del Mont-Perdut), construïda en 1890 baix la direcció de Mr. Lourde-Rocheblave. Al mateix tipus pertanyen el nomenat *refugi Pache*, aixecat en el coll Rabiet, massiç del Pic-Long, en els Alts Pireneus, l'any 1895; el que's troba des de l'any 1896 en el Prat-Long, a la vall de Lys i prop de Luchon; i el de la Forqueta d'Ossoue (massiç de Vignemale), edificat en 1899.

Tots aquests refugis amiden pocs metres quadrats de superfície, tenen llur porta de ferro, i una petita aspillera per a la ventilació; posseeixen a més la corresponent llar de foc amb xameneia, i la meitat del sol s'hi troba aixecat en pla inclinat, enrajolat o empedrat, i, mitjançant un jaç de palla o herba, serveix de llit de campanya. Ateses les reduïdes dimensions de tots ells, tenen sols planta baixa, excepció de l'esmentat d'Ossoue, que, essent de més grans dimensions, se construí amb un pis superior.

Aquest model de refugis, malgrat la seva traça poc aïrosa i gens elegant, l'experiència l'ha fet molt pràctic; i, si bé llur cost de construcció resulta pujat, en raó de la classe de materials de que's componen, llur senzilla solidesa els fa ésser barats de conservació.

Tots aquests tipus de refugis de montanya esmentats fins aquí, són reduïts asils que, per llur escassa capacitat, no poden contenir, apart de l'aixopluc, cap dels elements necessaris per a la vida, indispensables encara que sigui curta l'estada que s'hi faci. Per a l'excursionista avesat a la montanya, i per consegüent ben proveït de queviures, abrigalls, etc., i en plena possessió de certa *endurance*, com diuen els francesos, resultaran aquests refugis d'inapreciable utilitat, atesa la situació enlairada en que's troben situats, en mig de les regions desolades i combatudes pels rigors de les inclemències atmosfèriques; emperò an els viatgers que no reuneixin totes aquelles condicions ja no'ls prestaràn un servei tant evident, i fins els poden ésser d'efecte contraproduent; puix, atrets per la nomenada d'aquests refugis, hi acudiràn refiats i amb recursos insuficients, donant per resultat el que hi passin una estada ben molesta, i fins perillosa en cas de baixa temperatura, i posant-los en un estat gens favorable per emprendre noves i fatigoses caminades.

Els desavantatges que presenta l'esmentat genre de refugis se troben subsanats amb la construcció de les grans cabanes nomenades, a França, *chalets-gardés*. Són edificis complets, de més o menys capacitat, mes tots d'espaioses dimensions, alçats de mamposteria, i generalment compostos d'un pis superior i d'un sostre-mort, i coberts amb teulat de llosa. Llur interior se troba repartit en estances, destinades a menjador, cuina i qualques cambres, apart d'altres dependències per al servei de l'edifici. D'aquest tipus de construccions solen fer-se'n a Suïça, de fusta amb basament de mamposteria, i que hi resulten econòmiques, per raó del baix preu del material empleiat; emperò tenen l'inconvenient de ésser menaçades greument en cas de foc.

Les construccions d'aquesta classe, per llur capacitat, ofereixen el caràcter de posades o fondes, i s'hi troba un hostaler, o *tenancier*, que proporciona an els estadants els queviures i la roba de llit, durant la temporada del bon temps almenys.

Se'n poden esmentar dos exemplars, d'aquests refugis, existents avui en el Pireneu, i són : el xalet-refugi nomenat *dels Cortalets*, en el massiç del Canigó, construït pel Club Alpí Francès l'any 1899; i el d'Ull de Ter, propietat del CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA i acabat l'any 1909. Naturalment que aquests refugis, per llurs grans proporcions, resulten d'un cost digne de tenir-se en compte, lo qual fa que se'l consideri, an aquest capital, com a capaç de guany convenient. Amb aquest fi, poden administrar-se directament per llurs propietaris o bé arrendar-los a segona persona, que és lo que generalment se fa.

Mes totes les construccions d'aquest tipus, pels recursos amb que compten, exigiràn sempre el trobar-se situades a una relativa proximitat dels poblats, amb els quals han d'estar relacionades per bones vies de comunicació; circumstancia indispensable perquè pugui fer-se fàcilment l'abastiment dels queviures i demés elements necessaris.

Això fa que llur cercle d'edificació es vegi restringit a zones més baixes, sobre tot quan se tracta de regions situades en els grans massiços montanyosos; com també és necessari que'ls poblats veïns siguin, ensems que punts de proveïment, centres d'excursionisme quelcom intens, a fi que s'hi pugui establir un corrent prou nombrós i regular, en el bon temps, que faci possible el sosteniment de l'arrendador, o *tenancier*, que prengui en explotació el refugi.

En aquells llocs els excursionistes gaudiràn de qualques comoditats, com si es trobessin en un hostal o en una fonda de poblet; lo qual farà que perllonguin llur estada per més o menys temps.

Molt hi ajudarà, an això darrer, sens dubte, la bellesa del lloc on se trobi situat el refugi, lo qual haurà de considerar-se com essencial condició per assegurar l'èxit de l'empresa.

Es també qüestió molt principal, per a aquests xalets guardats, la forma de portar a cap llur explotació; essent molt difícil establir en això un criteri concret per a tots els casos. En tesi general, entenc jo que les societats excursionistes no han de convertir-se en hostaleres, ni tant solament en interventores dels dits refugis, car la cura i l'assistència que demanen aquests és tasca ben delicada, que exigeix una suma de coneixements, resultant impropri el posseir-los les esmentades societats. Deu ésser l'intervenció per part d'aquestes, a lo més, de caràcter temporal, per lo qual, en un contracte previament estu-

diat, fixaràn les condicions a que s'ha d'atenir l'arrendador per al bon funcionament del refugi : tals són les que's refereixen a l'aportament dels efectes necessaris, tarifes d'hostalatge, despeses d'entreteniment i desperfectes a l'edifici (exceptuant-ne els ocasionats per força major), adob i conservació dels camins d'accés i demés llocs convenients, etc., etc.

I ara, finalment, cal esmentar una solució especial de l'obra dels refugis de montanya que, malgrat ésser una mica restringida, per la relativa economia de medis per portar-la a cap i per trobar-s'hi resolta l'enutjosa qüestió de l'arrendador, almenys en part, és digna d'ésser tinguda en compte. Tal solució és l'habilitament d'edificis ja existents, com masoveries, hospitals (*hospices*) en els ports de montanya, grans cabanes ramaderes, casetes forestals, santuaris, etc. En tots aquests casos, i mitjançant un conveni entre llurs propietaris i les entitats excursionistes, serà factible construir en ells un nou cos d'edifici, o bé, senzillament, reservar part de la construcció, encara que no siguin més que quelques cambres, fent-li les obres convenients a fi de destinar-les als excursionistes societaris que hi acudin. Allí, el masover o arrendador ja existent, podrà exercir les funcions de tal, i per compte dels nous arrendadors.

Així ho féu la secció de Sports de Montanya del nostre CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA amb el refugi en el Montseny, situat en la gran casa nomenada *de la Castanya*, propietat de la família Pons.

Amb aquesta solució pràctica podrien convertir-se en valuosos refugis de montanya els hospitals dels enlairats ports de Toses, de la Bonaigua i de Viella, en el nostre Pireneu català; i els de Benasque, Plan, Bielsa, Pineta, Bujaruelo, Socotor, la Mina i Zuriza, etc., en els Alts Pireneus d'Aragó. Amb una senzilla habilitació en quelques d'ells, se'ls faria a tots utilitzables com a refugis, aprofitant perfectament aquells llocs verament estratègics per a l'excursionista pireneic.

En conclusió, i tenint present tot lo dit, resumirem la qüestió, exposant un criteri a seguir en tot lo referent a instal·lació i construcció dels refugis de montanya.

Abans de tot, i quant d'això es tracta, s'ha de tenir present l'article del Reglament de les cabanes suïces abans esmentat, en el qual consta que no cal construir cap refugi d'aquesta mena en un lloc on se n'hi trobi d'altre pròxim. Val més concentrar l'acció en un cert nombre de punts curosament escollits que no esmerçar les ini-

ciatives i els cabals exposant-los en construccions que podran esdevenir de dubtosa utilitat; despeses que resultaran ésser una merma per a altres de més necessitat.

Seguint aquest criteri, i elegit el lloc d'edificació que's consideri convenient, mitjançant les condicions a que caldrà subjectar-se (que no esmentaré a fi de no allargar més el present treball), cal llavors escollir el tipus de refugi que convingui més, ateses les circumstàncies del lloc elegit i el caràcter que presentarà la probable corrent dels visitants que pugui desenrotllar-se en aquell punt.

Si es tracta, per exemple, d'aixecar un refugi en una regió de gran altitud, tal com cal perquè serveixi de punt d'apoi per a les ascensions als cims importants; forçosament aquest haurà de trobar-se situat en un lloc abrupte, lluny de poblats i sense possibilitat d'obrir-hi vies de comunicació, o almenys amb la dificultat de poder-les conservar i mantenir en bon estat i amb poca despesa si s'arriben a fer.

Crec que en aquest cas, prou freqüent, seria una errada el construir allí un xalet-guardat, puix ni les circumstàncies esmentades ni el caràcter de llurs probables visitants ho justificarien.

En canvi, una senzilla cabana, i fins una cova-abric si tant enlairat fos l'indret on se trobés, com en una muralla terminal o una bretxa seria la classe de construcció que hi escauria i que bastaria per als excursionistes avesats a la montanya (que són els menys) i capacitats per emprendre les curses per aquells difícils indrets.

Pel contrari, si es tracta d'una regió de més baixa zona, i per consegüent de més fàcil trànsit, i sobre tot situada prop d'un centre de concurrència regonegudament excursionista, serà aquella indicada per a l'establiment d'un xalet-guardat, que reunirà, de segur, totes les garanties necessàries per obtenir un èxit falaguer.

Això no vol dir que, si temps a venir es va desenrotllant l'afició a les excursions per la montanya en determinats indrets, establint-s'hi un augment constant en la corrent excursionista, que arribi a fer que's consideri com insuficient la cabana o abric ja construït, no pugui aquesta ésser engrandida, i fins reemplaçada per un xalet-guardat, si el terreny ho fa possible.

Emperò, en tots els casos, entenc jo que les societats excursionistes de la nostra terra, en la qual gaire-bé tot està per fer, han de tenir una predilecció per la construcció de refugis reduïts i de poca despesa, lo qual els permetrà multiplicar-los al llarg de les nostres montanyes, especialment dels meravellosos Pireneus, poc menys que desconeputs; reservant-se la noble tasca de despertar les iniciatives

particulars perquè amb llur consell puguin portar a cap i amb èxit l'edificació i el sosteniment dels xalets-guardats.

Així ho han comprès les societats excursionistes a l'estranger. I no parlo de les de Suïça, puix el renom universal que ha adquirit aquesta nació, convertint-la en casal de l'excursionisme, hi ha fet possible el sosteniment, no ja de xalets-guardats, sinó de esplèndids *hôtels*, escampats arreu en llur territori.

El benemèrit Club Alpí Francès, que compta com una de ses tasques preferents el coneixement i l'estudi dels Pireneus, malgrat el disposar de prou cabals, i de centres d'excursionisme ben intens, com Luchon, Bigorre, Gavarnie, Cauterets, Aigües-Bones, etc., entre'l nombre ja considerable de refugis de sa propietat en els Pireneus no'n posseeix sinó un de la classe de xalets-guardats, que és l'esmentat del Canigó.

En canvi, les iniciatives particulars, o de corporacions estranyes al dit Club, se troben desenrotllades en molts indrets d'aquelles regions, com les Granges de Lys, els xalets dels estanys d'Oó, del d'Oncet, del de Gaube, els *hôtels* del cercle de Gavarnie, etc., etc. I fins en la terra pirenenca d'Aragó es troba ja el primer assaig d'aquest genre amb les cabanes d'Ordesa a la vall de Broto.

Veus-aquí una part de lo molt que podria exposar a la consideració de la present germandat excursionista aplegada en aquest Congrés, referent a la qüestió palpitant dels refugis de montanya. Prengueu tot lo dit sols com a modest intent del més modest dels individus d'aquesta germandat, resultant d'una ja, per desgracia per a mi, no curta experiencia per la montanya, i que avui porto aquí amb el desig que veus més autoritzades que la que acabeu de sentir diguin en aquest assumpte la darrera paraula, amb el fi plausible, entenc jo, d'encaminar l'acció de les entitats que's dediquen a l'excursionisme, avui feliçment en plena creixença a la nostra terra, a la creació dels necessaris esmentats edificis, que són, no ho dubteu, ensems que l'asil humil i reparador de la feble naturalesa humana, llocs d'encoratjament per als aimants de les nostres montanyes, que fan llur el lema que diu : «Com més se coneix, més s'estima».

JULI SOLER I SANTALÓ

Barcelona, juny de 1911

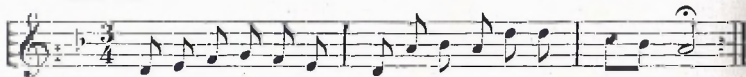

EL CANÇONER DEL CALIC

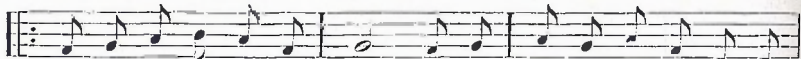
RECOLLIT I ORDENAT PER MN. J. SERRA I VILARÓ

(Continuació)

CONFESSIÓ

Molt viu

Vint-i-cinc del mes d'a - bril, temps de Pas-qua flo - ri - da,
jo em po-sí en gran pe - rill, puix el mal de mort me cri - da.

Jo me n'a-ní a pas-se - jar: co-men - ço de con-tris-tar ma

vi - da, ma vi - da, ma vi - da.

Vint-i-cinc del mes d'abril,
temps de Pasqua florida,
jo em posí en gran perill,
puix el mal de mort me crida.

Jo me n'aní a passejar:
començo de contristar
ma vida, ma vida, ma vida.

A l'iglesia me n'aní
rendit de consciència:
un confessor n'encontrí
docte, de gran prudència.
Ell me coneix inquiet.

Me'n diu: — Fes-te ençà, fillet: mes ara... mes ara... mes ara...
què cerques? què cerques? què cerques?

Me diu el bon confessor:
— Fill meu, no t'espantos,
que Déu Nostre Senyor
té estesos els braços
per a recollir de cor
qui li sab seguir els passos. —

El primé és amar a Déu,
mes jo poc lo amava,
complía lo dever meu,
i de Déu no me'n cuidava.
Fe, esperança i caritat,
jo tot ho havia deixat;

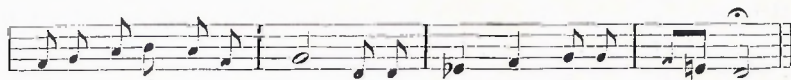
Va seguint examinant-se dels deù manaments; mes el Calic no'n
sabia més.

ELS MANAMENTS

Molt viu

El pri-mé és a-mara Déu so-bre to-tes les co - ses.
El se-gón no ju-ra - ràs si-nó co-ses for - ço - ses,

i en cas de ne - ces - si - tat ju - ra - ràs la ve - ri - tat.

El primé és amar a Déu
sobre totes les coses.

El segón no juraràs
sinó coses forçoses,
i en cas de necessitat
juraràs la veritat.

El terç santificaràs
totes les festes manades:
tots los dies oiràs
missa baixa o bé cantada,
i, si tens ocasió,
n'oiràs el sermó.

El quart honraràs
ton pare i ta mare:
gran premi guanyaràs
si ho prens amb paciència.
Gorda aquest manament,
que t'és convenient.

El sisè manament,

que'm causa major pena:
gorda de deshonrar-ne
tota dòna genua.

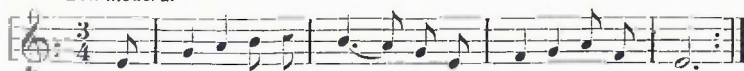
Con te confessaràs
de les coses robades
no seràs perdonat
que no les hages tornades.
Si al setè no vols faltar
ves-te'n a confessar.

El vuitè no llevaràs
ningún fals testimoni:
qui és amic del mentir
n'és esclau del dimoni.
Qui no diu la veritat
no té gran bondat.

No desitjos els béns
sinó que te'n previngon:
causen mals pensaments:
mira, no t'hi entretingos.

ELS MANAMENTS

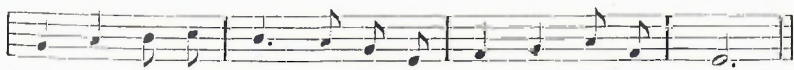
Ben moderat

Co - bles i a - la - ban - ces can - ta - rem, cris - ti - ans,
com la llei de Déu ma - na en - se - nyà als ig - no - rants.

Vós, rei de cel i ter - ra, pa - re tot po - de - rós : te -

niu mi - se - ri - cor - di - a, Se - nyor, dels pe - ca - dors.

Cobles i alabances
cantarem, cristians,
com la llei de Déu mana
ensenyà als ignorants.

Vós, rei de cel i terra,
pare tot poderós:
teniu misericòrdia,
Senyor, dels pecadós.

El primer manament,
conforme tots sabeu,
més que a totes les coses
primè és amar a Déu.
Qui observa aquest precepte
bé en serà ben ditxós.

Teniu etc.

El segon manament
que poc està observat!
Juraments i blasfèmies
se fan per vanitat.
Però, arribant l'hora
que'ns vindran grans dolors,
teniu etc.

Les festes manades
poc se van observant:
molts cristians les passen
al treball, jòc o ballant.
Però, arribant l'hora
que'ns vindran grans dolors,
teniu etc.

A l'honrar pare i mare
tenim obligació
però molt poc s'hi pensa
en aquesta ocasió.
Sols pensen en divertir-se
i malgastar ses suors.
Teniu etc.

Al cinquè manament
hi ha falta molt gran;
¡contes morts ignocentes
alguns dies se fan!
¡Que perjudici dóna
l'home fascinerós!
Teniu etc.

Encara que'ns envió
Déu càstics del cel
es comet grans escàndols
al sisè manament.

Qui observa aquest vici
és qui viu ociós.

Teniu etc.

El setè manament
toquen a no robar.
N'hi ha que'n tenen vici,
que no'l volen deixar.
Mentres visquin les mares
duraran els traidors.

Teniu etc.

El vuitè manament
que poc està observat!
Ja s'acaba de perdre
el dir la veritat,
llevant faltes al pròxim
d'un modo criminós.

Teniu etc.

El novè manament
que està mal observat!
¡Cons béns se posseeixen
que'ls tenen mal gonyats!
An els uns els fan falta
i ocasionen plors.

Teniu etc.

Perquè Déu ens deslliuri
de tots mals pensaments,
darem fi a les paraules
d'aquestos manaments:
amar a Déu i al pròxim
tots se clouen en dos.

Teniu etc.

Per aquelles cinc llagues
del vostre cos sagrat,
perdoneu-nos les culpes
i tota iniquitat,
estant en capa estesa
lo regnar contra vós.

Teniu etc.

Aquestos manaments
procureu observar,

que són precepte i guia
d'aquell qui es vol salvar.

Fa més de cinquanta anys que un manc de Vallcebre els cantava pel món amb un xicotet. Va morir a Sant Joan de Vilatorrada. Trasl·ladant el cementiri fou trobat un cos incorrupte i manc. Va suposar-se que era el d'aquest. El Calic ho atribueix a una gracia de Déu perquè cantava tant bona cançó.

La venia impresa i aprovada per l'ordinari de Solsona.

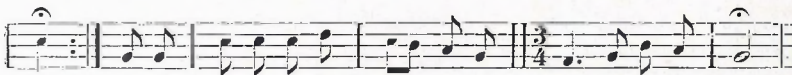
SANT ESIDRO

Viu i precipitant-se

Fluix i menys

Sant E - si-dro s'és cri - at a la vi - la de Ma -

drid: po-bre - sa i hu-mi - li - tat, de sos pa - res fou no - drit.

Sant Esidro s'és criat
a la vila de Madrid:
pobresa i humilitat,
de sos pares fou nodrit.
A l'edat del treballâ
pare i mare li faltâ:
per moço es va llogâ
a casa d'un cavaller
que'l gran llaurador va ser.
Ja varen dir al cavallèr
i li va dir un veí:
— El moço que haveu llogat
despatxeu-lo aviat,
que no fa lo que ha de fer.
Cada dia en va a oir
missa baixa o cantada:
con arriba a la llaurada
ja és hora de desjunyar. —
El cavallèr li va dir
lo que li havien dit.

Sant Esidro respongué,
amb la cara molt alegre:
— Antes no trebaiaré
a Déu m'encomanaré
i a l'humil Verge María.—
El cavallèr se'n va anar
a mirar-se la llaurada:
molta terra conreuada
i dos parells més dels seus.
— Esidro, jo vinc aquí
que'm declareu la veritat:
¿quins eren els llauradòs,
que m'apar que n'eren dos,
que us aidaven a llaurar?—
— Els llauradors que m'aidaven
eren més blancs que la neu:
n'eren bous de gentils colors
que m'apar eren favors
que me'ls enviava Déu.—

És ben diferent, aquesta versió, de les publicades per en Pelai Briz (III, 105) i en Milà i Fontanals (27). ¡Llàstima que la sàpiga tant troncada!

LA MAGDALENA

Mag-da - le - na se n'hi va, cap a ca - sa sa ger -
ma - na. Sa ger - ma - na ja li diu: Si has a - nat a mis - sa en -
ca - ra? Si has a - nat a mis - sa en - ca - ra?

Magdalena se n'hi va,
cap a casa sa germana.
Sa germana ja li diu:
— Si has anat a missa encara?
— Això no, germana, no:
en tal cosa no pensava.—
— Ves-hi, ves-hi, Magdalena:
quedaràs enamorada,
Si n'hi ha un predicador,
no pot ser que sigui frare,
sinó que és un Déu del cel
enviat per l'Etern Pare.—
Magdalena ja es vesteix
de ses pompes i polaines:
Magdalena se n'hi va
amb sos criats i criades.
Ja se'n puja dalt del chor,
per ser-ne més ovirada.
Per oir milló el sermó
sota la trona es posava.
El primer mot de sermó
de Magdalena parlava;
al segon mot de sermó
ja es despulla de ses gales;
an el terç mot de sermó

els anells d'or trepitjava;
an el quart mot de sermó
Magdalena ja plorava.
— I què plores, Magdalena?
què plores, Magdalena, ara?
— (Aon va ara el bon Jesús?
me dirieu aon va ara,
que de tots els meus pecats)*
jo voldria confessar-me?
— En casa Simón Lleprós,
que estan en la sopada.—
Magdalena se n'hi va:
sota la taula es posava.
— Magdalena : si et vols salva,
set anys has d'anà a montanya.
— De què viuré, pare meu,
de què viuré, a la montanya?
— D'herbetes i timonets
i d'arrels de la montanya.—
Passats aquestos set anys
Magdalena ja baixava,
i en una font cristallina
Magdalena s'hi rentava.
— Ai mans, qui us ha vist i us veu!
qui us ha vistes i us veu ara!

* Aquests tres versos va fer-los-hi el Calic, perquè tingués millor sentit, a l'instar-lo que procurés fer memoria de lo que faltava.

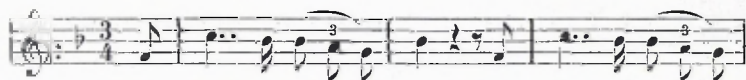

Més valia els anells d'or
que algún dia jo hi portava.—
Ja baixa un àngel del cel:
— Magdalena, has pecat ara.
Magdalena, si et vols salvar,
set anys més a la montanya —

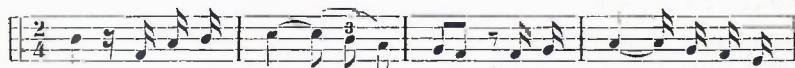
— ¿De què viuré, pare meu,
de què viuré a la montanya?
— D'herbetes i timonets
i d'arrels de la montanya.—
Set i set van ser catorze:
Magdalena va ser santa.

Molt més acabada publica aquesta cançó el Sr. Milà i Fontanals
(n.º 12).

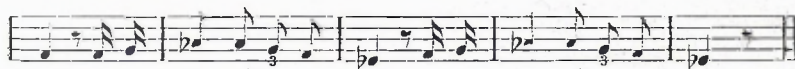
LA SAMARITANA

Can - sat es - tic del ca - mí: re - po - sar vol - drí - a un

poc, i en es - ta font de Ja - cob as - sen - tar - me vui a -

ci. I en es - ta font de Ja - cob as - sen - tar - me vui a - ci.

— Cansat estic del camí:
reposar voldria un poc,
i en esta font de Jacob
assentar-me vui ací.

Déu te gord, samaritana,
i preserva't de pecar:
si aiga me vols donar...
beuria de bona gana.

Una ovella esgarriada
ha deixat el meu remat
que pel llop encarniçat
perilla ser devorada.

— Les mies mans no s'empleien
per doná'us aiga an a vós,
perqué vós sou de Judea
i samaritana jo.

Per ésser jo lo pastor
tant gelós de mes ovelles,
voldria que totes elles
coneguessen mon amor.

Ja sabeu, de molts anys ha,
que per llei està vedat
el tractar i contractá
jueus amb samaritans.

Vosaltres podeu anar,
deixebles, a la ciutat,
que jo estic enamorat
d'aqueixa ànima salvar.

L'aiga que jo us donaré
no prilla que us faça mal,
que primer la llençaré
antes que no faré un tal.

— Ai, dòna! Si conceixies
al que avui aiga et demana,
jo crec que de bona gana
tu a mi la demanaries.

— I vós, per dar aiga a mi,
¿com la penseu haver
sens tenir lo menester
per a traure-la d'ací?

¿Que sou major, per ventura,
que nostre pare Jacob,
que bevia en aquest lloc
d'aqueixa aiga clara i pura?

— Vés-te'n a la tua casa:
amb tos marits podràs tornar
perquè pugues explicar
lo amor que us té el meu pare.

— Ni tampoc marit no tinc,
ni amb home estic esposada,
perquè visc allibertada:
allà on me plau vaig i vinc.

— Ja sé que dius veritat
que l'home que de tu ha usada
no hi estàs tu esposada
i tots viviu en pecat.

— Les vostres veus m'enamoren
penetrant tots mos intents,
i també mos sentiments
vostra clemencia logrant.

Si us plau, Senyor, me direu
si sou vós algún profeta,
que la vida que jo he feta
punt per punt m'endevincu?

Del tot diferent de la que amb el mateix títol publica el Sr. Pelai
Briz (vol. II, p. 209).
Ja es veu que és incompleta.

LA CENA

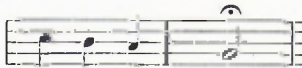
Adagi

Di - jous de la Ce - na, di - jous de tris - tor, amb

los seus dei - xe - bles so - pa - va el Sen - yor. Je - sús, que so -

pa - va el Se - nyor.

Dijous de la Cena,
dijous de tristor,
amb los seus deixebles
sopava el Senyor.

Jesús, que
sopava el Senyor.

Amentres sopava
fa esta raó:
— Algún de vosaltres
me'n serà traidó.

Jesús, que
me'n serà traidó.—

Ja respòn Sant Pere:

— No seré pas jo.—

Respòn Sant Joan:

— Jo tampoc, Senyó.

Jesús, que
jo tampoc, Senyó.—

Ja en respongué Judes:

— Podé en seré jo?

— Ves-te'n, ves-te'n, Judes,
a ta intenció.

Jesús, que
a ta intenció.—

Jesús se'n va a l'hort
a fer oració.

Amentre la feia
veu vení el traidó.

Jesús, que
veu vení el traidó.

Ja el prenen i el lliguen
amb uns forts cordons,
coronen d'espines
amb puntes de joncs.

Jesús, que
amb puntes de joncs.

Coronen d'espines
amb puntes de joncs,
i una creu pesada
li fan portá al coll.

Jesús, que
li fan portá al coll.

Ell no la pot dur,
el senyor del món:
n'han llogat un home
que's deia Simón.

Jesús, que
es deia Simón.

— Simón cireneu,
aideu-me a dur la creu.—

El Simón li deia:

— A mi què'm dareu?

Jesús, que
a mi què'm dareu?

— Si a jornal anaveu
a jornal ireu;
si cinc sous guanyaveu
cinc sous guanyareu.

Jesús, que
cinc sous guanyareu.

Si diners guanyaveu
diners guanyareu:
com més hi ireu
més pobre sereu.

Jesús, que
més pobre sereu.—

Carrers d'amargura,
carrers de tristor,
encontra sa mare
plena de dolor.

Jesús, que
plena de dolor.

Amb la tovallola
n'eixuga el Senyor.
— Eixugueu's-hi mare,
eixugueu's-hi vós.

Jesús, que
eixugueu's-hi vós.—

Portal de Betlem,
portal molt ditxós,
n'hi ha eixit un jove
molt alt i disposat.

Jesús, que
molt alt i disposat.

. . . . .
. . . . .
pels altars se posa
per dar-nos sa amor.

Jesús, que
per dar-nos sa amor.

als qui no hi estàn
un foc rigorós.

Als qui estàn en gracia
els dóna el seu cos;

Jesús, que
un foc rigorós.

Les tres últimes estrofes ja es veu que han d'anar al començament, però el Calic les deia al final.

Amb alguna variant, la publiquen els Srs. Milà i Fontanals (n.º 13) i Pelai Briz (vol. V, p. 231). La més completa, i amb música, és la del Sr. Guasch (n.º LXXI).

Viu

N'hi haví - a tres pas - to - rets, tots tres din-tre d'u-na
co - va : lo un so - na el ví - o - lí, l'al - tre so - na la ví -
o - la... Ai, que més ai! Dit - xo - sa és la nit de Na - dal.

N'hi havia tres pastorets,
tots tres dintre d'una cova:
lo un sona el violí,
l'altre sona la viola...

Ai, que més ai!
Ditxosa nit de Nadal.

...l'altre sona el tamborí,

que és una música bona.

'Xi com anaven sonant
veuen passar una dòna.

— Ai, dòna, la bona dòna!

Voldríeu ballà una estona?

— No pot ser, els pastorets:

no vaig pas tant delitosa:

só una dòna que ha parit
encara no fa una hora...

Ja es veu que sols és un troç de nadala.

L'HOSTAL DE LA LLANTIA

Mogudet

'Nant, un po - bre, de ca - mí cap a l'hos -

tal de Ma - drid, en de - ma - na a l'hos - ta - le - ra
 si el vo - lí - en a - co - llir. A - deu, hos - tal de la
 Llan - tia, car - re - te - ra de Ma - drid.

'Nant, un pobre, de camí
 cap a l'hostal de Madrid,
 en demana a l'hostalera
 si el volien acollir.

Adeu, hostal de la Llantia,
 carretera de Madrid.

Si demana a l'hostalera
 si le'n volen acollir,
 i ja li fa de resposta
 que allí no hi volen pobres.

Quan el pobre sent això
 torna a fé el mateix camí:
 es recull sota la carretera,
 peu de la soca d'un pi.

Ja passen tres *carreteros*

— Ai, pobre! què hi fèu, aquí?

'Guésseu anat a l'hostal:
 'guereu estat recollit.

— 'Quella malvada hostalera
 no m'ha volgut acollir.—

Ja el posen damunt d'un carro
 cap a l'hostal de Madrid.

Quan l'hostalera va veure
 que'l pobre encara era allí:

— Marxa, marxa, lo bon pobre,
 marxa a l'infern a dormir.

— No marxarà lo bon pobre:
 pagant lo volem aquí.—

Quan se'n posen a la taula
 es posen el pobre al mig.

Quan l'hostalera va veure
 que'l pobre encara era allí,
 ja se n'entra dintre el quarto
 i es tira damunt del llit.

.....
 Aixís com 'naven sopant
 tots treien un acudit.

El bon-jan de l'hostalera
 al pobre volgué instruir:

— Com aquest no es any de pluges
 tots els blats han quedat xics.

— Aquest any és any de pluja:
 tots els graners seràn rics.

— ¡Si era veritat això,
 tot això que vós heu dit,
 us pagaria el sopar,

el sopar d'aquesta nit!

— És tant veritat això
 com l'hostalera és al llit:

quatre feres l'espedacen:
 li han rosegat els pits,

i el cap de l'hostalera
 quatre gats se l'han partit.—

Quan l'hostaler sent això,
 ja s'aixeca tot seguit:

ja se n'entra dins del quarto:
 ja va veure que era aixís.

— Ajudeu-me, companys meus!
 ajudeu-me aquesta nit!

Faré caritat als pobres,
 als pobres de Jesucrist!—

Quan tornaren a la taula
el pobre va haver fugit:
al lloc d'allà on era el pobre

hi troben Déu Jesucrist.
Adeu, hostel de la Llantia,
carretera de Madrid.

És una variant més a les sis que presenta el Sr. Milà i Fontanals (n.º 35).

CRÒNICA DEL CENTRE

FEBRER DE 1913

EXCURSIONS I VISITES

A RIBES I SOS ENTORNS. — Encara que sospesos els Concursos de sports d'hivern que estaven anunciats per a darrers d'aquest mes, han sigut diverses les sortides que durant el mateix han efectuat diferents socis de la Secció Sports de Montanya a fi de exercitar-se en la pràctica d'aquests sports i gaudir de la contemplació dels bells paisatges hivernals que en aquest temps ens ofereixen les serralades pirenenques. Les valls del Rigart i del Freser, i les montanyes de Toses i el Taga, han sigut els llocs més visitats amb aquest motiu. Actualment, i en substitució d'aquells Concursos, que s'han hagut de suspendre pel mal estat de la neu, està organitzant-se una excursió oficial, de lo qual parlarem degudament en el número prop-venent.

A VILASSAR I PREMIÀ DE DALT. — Organitzada per la Secció de Fotografia, va efectuar-se aquesta excursió el diumenge dia 9, amb assistència d'una dotzena de senyors socis que sortiren de la nostra capital, vers l'estació de Premià de Mar, en el tren de les set del matí. En carruatges que'ls esperaven a posta, se traslladaren a Vilassar de Dalt, visitant de pas l'ermita de Santa Agna i la casa i torre dites *cân Mayans*, les quals se troben a poca distància de la carretera. A Vilassar visitaren degudament l'antic castell o casa senyorial, dirigint-se després vers el santuari de la Mare-de-Déu de la Cisa i poble de Premià de Dalt, per retornar a l'estació de Premià de Mar en carruatge, i d'allí a la nostra ciutat en el tren que'n surt al mig-dia.

A CENTELLES. — Tal com estava anunciat, el dia 23 va efectuar-se aquesta altra excursió, igualment organitzada per la Secció de Fotografia i a la qual assistiren nou senyors socis, els quals sortiren de Barcelona, en el ràpid de les vuit del matí, cap a l'estació de Centelles. Després de visitada la població, amb sa bonica creu de terme, el notable portal d'entrada, el casal dels comtes, i altres edificacions notables, se dirigiren, per la carretera de Sant Feliu i encinglats viaransys, cap a l'antic castell dels Centelles, les ruïnes del qual visitaren curosament, devallant després vers el poble de Sant Martí de Centelles,

per retornar a dita vila a primeres hores de la tarda, i a la nostra ciutat en havent dinat en aquella.

A VALLIRANA I CERVELLÓ. — La Secció de Geologia i Geografia física va efectuar aquesta interessant excursió, el dia 9 d'aquest mes, amb l'objecte, principalment, de visitar els terrenys cretacis triàsics i silúrics dels entorns de Vallirana i de Cervelló, els quals estudiaren curosament. Realitzaren aquesta excursió prenent per punt de sortida la vila de Molins de Rei.

A SANT CUGAT DEL VALLÈS. — El dia 16, la Secció d'Arquitectura va fer una nova excursió vers la vila i famós monestir de Sant Cugat del Vallès, el qual havia visitat ja en altres ocasions.

La mateixa Secció d'Arquitectura va visitar, el dia 8, les cases en construcció a la gran via de les Corts Catalanes, fetes amb ciment armat i dirigides pels arquitectes Lluís Homs i Eduard Ferrés; el dia 14 les obres del port de Barcelona, el 22 la coneguda casa dita *la Virreina*, i el 23 la biblioteca del Museu del Parc de la nostra capital.

SESSIONS I CONFERENCIES

Febrer, dia 7. El Rnde. Mn. Jaume Oliveras continuà la seva tanda de conferencies per l'alt Pireneu, ressenyant les *Ascensions als Pics de Culebres i Aneto, La vall de Valibierne*.

Dia 14. El propi Mn. Jaume Oliveras ressenyà la seva excursió *Des de Vallhibierna a les Valls d'Aràn i Bohí, passant pels ports de Llauset, Gelada, Colomès i Ribereta*.

Dia 21. *Ressenya d'una excursió per les esglésies de les valls de Bohí i Aràn*, per D. J. Domènech i Mansana.

Totes aquestes conferencies han anat acompanyades amb profusió de projeccions fotogràfiques dels llocs i monuments més notables que anaven ressenyant-se.

Dia 22. El nostre consoci D. Manuel Muntadas i Rovira va donar una conferencia preparatoria de la lectura del seu poema *Montserrat*, fent atinades consideracions sobres lo que ha d'ésser la poesia heroic-religiosa i les seves relacions amb la música, mostrant-se entusiasta defensor de les teoríes de Wagner en aquest punt, i oferint llegir el seu esmentat poema en successives sessions.

CONVERSES D'ARQUEOLOGIA

Febrer, dia 12. Conversa XL d'Arqueologia romana, a càrrec de D. Pelegrí Casades i Gramatxes : Descripció de la *domus* dels Vetti, descoberta a Pompeia l'any 1896.

Dia 19. Conversa XLI : El peristil de la casa dels Vetti. — La casa del Centenari a Pompeia. — Les cases de lloguer (*insulae*). — La composició, dis-

tribució i ornamentació. — Lloguers, *inquilinus* i anuncis d'arrendament. — Materials de construcció. — Cost de les construccions privades. — Els arquitectes.

Dia 26. Conversa XLII : Les vil·les. — Llurs classes per raó de llurs objecte o destí. — Els *horts*. — Les finques rústiques.

SECCIÓ METEOROLÒGICA

ESTACIÓ METEOROLÒGICA DE VIELLA (VALL D'ARÀN)

RESUM DE LES OBSERVACIONS DEL MES DE FEBRER

TEMPERATURES (A L'OMBRA)				PRESSIONS BAROMÈTRIQUES A 0° I AL NIVELL DE LA MAR	
MITGES MENSUALS		MÀXIMA	MÍNIMA	MITGES MENSUALS	
8 MATÍ	8 TARDA	EN 24 HORES	EN 24 HORES	8 MATÍ	8 TARDA
0°.78	2°.80	17°. (dies 10 i 11)	-6°.5 (dia 22)	771'81 mm.	770'86 mm.
ESTAT DEL CEL.		{ Dies serens . . . 14 8 m. 18 8 t. » nuvolosos . . . 4 » 2 » » coberts . . . 10 » 8 »		{ Dies de pluja . . . 3 » de neu . . . 5 » de glaçada . 18 » de gebre . . . 2 » de boira . . . 8	
HUMITAT RELATIVA		NÚVOLS		NUVOLOSITAT	
MITGES MENSUALS		CLASSE DOMINANT		MITGES MENSUALS	
8 MATÍ	8 TARDA	8 MATÍ	8 TARDA	8 MATÍ	8 TARDA
76'35	72'96	CIRRUS	CIRRUS	4'28	3'21
TOTAL DE PLUJA MENSUAL: 7'5 mm.		VENT			
» DE NEU » : 0'21 mts.		DIRECCIÓ DOMINANT		VELOCITAT: EN 24 HORES	
		8 MATÍ	8 TARDA	MITJA MENSUAL	
		N N E	N N E.	50'683 kms.	

J. S. S.

El CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA i la Direcció del BUTLLETÍ deixen íntegra als respectius autors la responsabilitat dels treballs firmats.